

такої роботи (ст. 71 КЗпПУ);

- компенсації за роботу у вихідний день (ст. 72 КЗпПУ);

- святкових і неробочих днів (ст. 73 КЗпПУ) [1, 4].

Реалізацію окремих прав працівників має забезпечувати не лише роботодавець, але і ще один суб'єкт – держава, що здійснює військову агресію проти України. Це, зокрема стосується забезпечення реалізації права працівника на оплату праці. Обов'язок щодо виплати заробітної плати, а також здійснення гарантійних та компенсаційних виплат працівникам на час призупинення дії трудового у повному обсязі покладається на державу, що здійснює військову агресію проти України.

Література

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

4. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20>

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

УДК 327:316

*М.І. Лахижа, д.н.держ.упр., проф.,
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

Зростання ролі інформації в умовах глобалізації це об'єктивний процес, який вимагає уважного вивчення шляхом посилення теоретичних розробок та аналізу світової практики.

Інтенсифікація інформаційних відносин помітна як на міжнародному, так і на національному рівнях, посилюючись внаслідок переходу до цифрової економіки, електронної демократії та реформування публічного управління. Відтак – зростає необхідність оптимальному правовому забезпеченні інформаційних відносин, враховуючи стан розвитку суспільства та світові стандарти і принципи. Українські вчені І. Грицай та К. Примаков виділяють такі найважливіші принципи у сфері масової

інформації: незалежність ЗМІ, об'єктивність інформації, доступність інформації, заборона цензури, політичний плюралізм, неприпустимість монополізації ЗМІ (інформаційний плюралізм), неприпустимість зловживання свободою масової інформації, відповідальність за зловживання свободою масової інформації, наголошуючи, що «врахування визначених принципів дозволить суттєво покращити стан реалізації норм національного законодавства, які регулюють правовідносини у сфері масової інформації» [1, с.74-77].

Деякі інші принципи виділяються у сфері інформаційного права: пріоритетність прав особистості, вільне виробництво та розповсюдження будь-якої інформації, не забороненої законом, заборона виробництва і розповсюдження шкідливої і небезпечної для розвитку особистості, суспільства та держави, відкритість інформації (вільний доступ), повнота обробки та оперативність надання інформації, законність, відповідальність [2, с. 9-10].

Поняття «інформаційне право» застосовується в Україні для позначення нової комплексної галузі права, як системи соціальних норм і відносин в інформаційній сфері.

Інформаційне законодавство України розглядається як сукупність ратифікованих нею міжнародних договорів, законів та підзаконних нормативно-правових актів, яких правознавці нараховують понад 4,5 тисячі.

Інформаційні права людини закріплені в Конституції України. У ст. 34 зазначено: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір» [3]. Водночас, в цій же статті відмічено, що «здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [3].

Вимоги військового часу примусили законодавців піти на введення таких обмежень, хоча теоретично проблема дій обговорювалася на рівні експертів і раніше. Досить популярними з 2014 року стали звернення до аналізу особливості інформаційних відносин в умовах гібридної війни, а частина експертів передбачали необхідність підготовки до широкоформатної війни та аналізували питання інформаційної безпеки. Так, у лютому 2017 року в ефірі радіо «Свобода» прозвучало інтерв'ю Юрієм Костюченком, аналітиком з безпекових питань, виконавчим секретарем Комітету із системного аналізу Президії НАН України на тему: «Якою має бути інформаційна політика України в умовах війни?» [4]. Відзначено, що метою суспільства в умовах війни нового типу має бути виживання, успішне подолання конфліктного стану та власний розвиток у нових умовах, а «стратегія інформаційної стійкості має бути спрямована на

протидію впливам, які здійснюються на суспільство в рамках інформаційних війн, що є складовими війн нового типу» [4]. Інформаційна безпека розглядалася як невід’ємна складова воєнної безпеки (С.В. Белай, Д.М. Корнієнко), інформаційне право аналізувалося з точки зору викликів гібридної війни (Т. Гуржій) тощо.

Аналіз змін до законодавства України в інформаційній сфері в умовах війни свідчить, що вони викликані першочерговим завданням досягнення перемоги, що вимагає суттєвих обмежень у різних сферах життя суспільства. Поряд із необхідністю забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів тощо, стоїть завдання збереження державної таємниці, зниження можливостей для ворога використовувати відкриті дані тощо.

З введенням воєнного стану пріоритетом держави у сфері державної реєстрації залишається захист інформації, яка міститься в реєстрах, від незаконного або несанкціонованого втручання. Для цього постановою Кабміну від 6 березня 2022 р. №209 «Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164» встановлено, що в умовах воєнного стану державна реєстрація найбільш значущих процесів у житті українців проводиться з урахуванням певних особливостей [5].

Отже, початок військових дій примусив законодавців в Україні піти на звуження прав громадян, що викликано необхідністю концентрування зусиль для перемоги.

Література

1. Грицай І. О., Примаков К. Ю.Г 85 Адміністративно-правові основи регулювання у сфері масової інформації в Україні монографія. К.: «Хай Тек Прес», 2018.256 с.
2. Грицай І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Інформаційне право». Дніпро. 2016. 123 с.
3. Конституція України. URL: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-34.htm
4. Штогрін І. Якою має бути інформаційна політика України в умовах війни?28 лютого 2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28338927.html>
5. Міненко К. Що змінилось у сфері державних послуг під час війни. Юридична газета. 22.03.2022. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/shcho-zminilos-u-sferi-derzhavnih-poslug-pid-chas-viyuni.html>